

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

m4Social *day*

INTERNET, DRET FONAMENTAL:
PROPOSTES PER REDUIR
LA BRETXA DIGITAL I SOCIAL.

ESTUDI PER ANALITZAR EL MARC LEGAL
EXISTENT I POSSIBLES INICIATIVES EN
TORN DE LA RECLAMACIÓ DE L'ACCÉS A INTERNET
COM A DRET FONAMENTAL.

Índex

- **M4SOCIAL**
- **OBJECTIU**
- **MARC JURÍDIC**
- **INICIATIVES ESTATALS**
- **RECONeixEMENT DEL DRET**
- **RECOMANACIONS D'ACTUACIÓ
PER A LA TAULA DEL TERCER SECTOR**
- **RECOMANACIONS D'ACTUACIÓ**
- **CONTINGUT I RECONeixEMENT DEL DRET**

m4Social

■ MISIÓ

m4social connecta l'acció social i el món tecnològic per accelerar la transformació digital de l'atenció a les persones, contribuint a l'empoderament de la ciutadania i de les entitats socials.

■ VISIÓ

- ▶ La tecnologia i l'acció social són **aliades** per a la millora de l'atenció a les persones i el seu benestar.
- ▶ **Totes** les solucions i aplicacions tecnològiques han de ser socials, inclusives i sostenibles.
- ▶ El sector social ha de tenir un **grau de digitalització** equiparable a altres sectors.

Objectiu

L'objectiu és exposar l'estat de la qüestió respecte del reconeixement del dret a Internet, d'una banda, i d'altra banda trobar elements inspiradors per a posteriorment elaborar una estratègia d'incidència completa, informada i, en la mesura del possible, amb base legal per a garantir el dret a Internet a Catalunya.

El dret a l'educació, el dret a la llibertat d'expressió, a la llibertat de reunió, associació, sindicació i el dret a la participació en els afers públics, així com el dret al treball i a la bona administració tenen una interacció directa amb Internet i poden veure's afectats en la mesura en què s'hi tingui un accés adequat o no.

**Prop d'un 20%
de les persones
adultes ateses per
les entitats socials
no pot accedir a
Internet sempre
que vol.**

Marc Jurídic I

■ CONFIGURACIÓ DEL DRET D'ACCÉS I ÚS D'INTERNET PER NACIONS UNIDES

- ▶ Declaració del Mil·lenni i Cimera Mundial sobre la Societat de la Informació i de la Comunicació
- ▶ Informe del Relator Especial sobre la promoció i protecció del dret a la llibertat d'opinió i d'expressió
- ▶ Resolució de l'Assemblea General de Nacions Unides sobre la promoció, protecció i gaudi dels drets humans a Internet
- ▶ Objectius del Desenvolupament Sostenible
- ▶ Convencions i Comitès de l'ONU creats en virtut dels tractats de l'ONU de drets humans
- ▶ Altres iniciatives de l'ONU
- ▶ Fòrum sobre la Governança d'Internet

■ CONFIGURACIÓ DE LA UNIÓ EUROPEA I EL CONSELL D'EUROPA DEL DRET D'ACCÉS I ÚS D'INTERNET.

- ▶ La Unió Europea
- ▶ Carta de Drets Fonamentals de la Unió Europea i jurisprudència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea
- ▶ Iniciatives de la UE en relació amb Internet
- ▶ El Consell d'Europa
- ▶ Iniciatives del Consell d'Europa en relació amb l'accés i ús d'Internet
- ▶ Sentències del Tribunal Europeu de Drets Humans
- ▶ Iniciatives nacionals

Marc Jurídic II

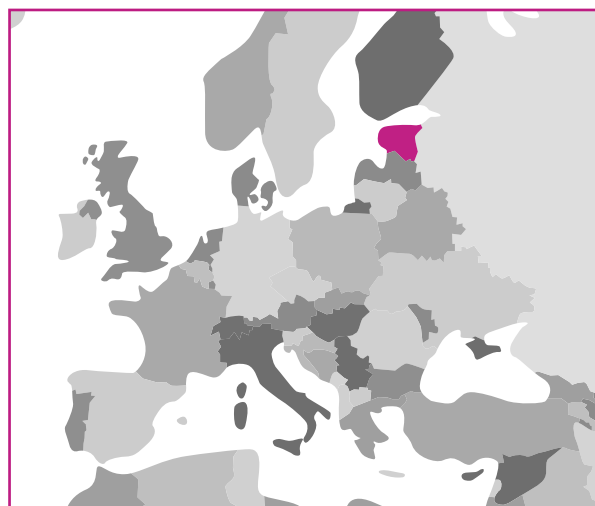
■ CONFIGURACIÓ DEL DRET D'ACCÉS I ÚS A INTERNET SEGONS LA NORMATIVA ESPAÑOLA

- ▶ La Constitució Espanyola
- ▶ Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions publiques
- ▶ Llei orgànica sobre la protecció de dades personals i garantia dels drets digitals 3/2018, de 5 de
- ▶ Real Decret-Llei 14/2019, de 31 d'octubre, pel qual s'adopten mesures urgents per raons de seguretat pública en matèria d'administració digital, contractació del sector públic i telecomunicacions
- ▶ Transposició de Directives Europees
- ▶ Iniciatives soft law

■ CONFIGURACIÓ DEL DRET D'ACCÉS I ÚS A INTERNET SEGONS LA NORMATIVA CATALANA

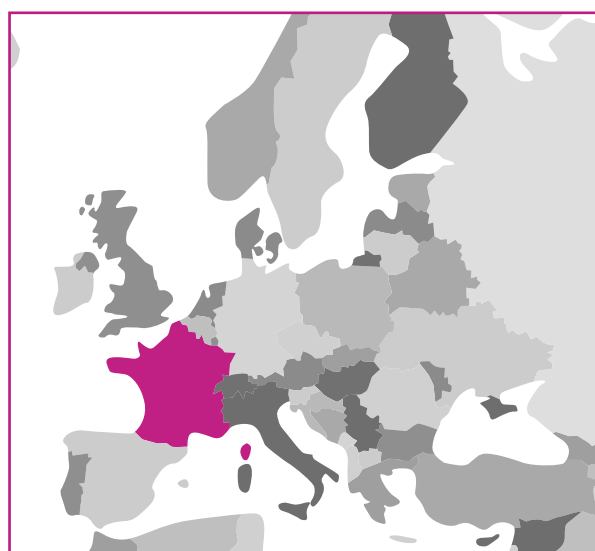
- ▶ Estatut d'Autonomia
- ▶ Carta Catalana pels drets i les responsabilitats digitals

Iniciatives estatals I

L'any 2000, **Estònia** va convertir-se en el primer país del món en declarar l'accés a Internet com un dret humà bàsic. Actualment es defineix com un país líder en aquest àmbit.

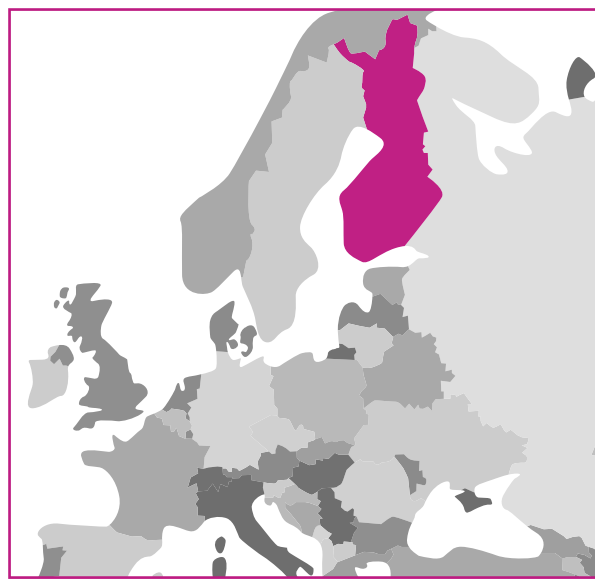
Com s'estableix? S'incorpora per mitjà d'una llei sobre telecomunicacions aprovada pel Parlament el febrer de l'any 2000.

A **França**, el Consell Constitucional va fer un primer pas per garantir el dret d'accés a Internet com un dret fonamental l'any 2009, en el sentit que tallar la connectivitat a Internet és una restricció inconstitucional del dret a la llibertat d'expressió i comunicació.

Com s'estableix? A partir d'un projecte de llei de maig de l'any 2009 "per afavorir la difusió i protecció de la creació a Internet" (una llei força polèmica, anomenada "loi HADOPI"), el Consell Constitucional francès estipula, en l'apartat 12 de la decisió núm. 2009-580 DC 2009, que els serveis d'Internet impliquen la llibertat d'accedir a la participació a la vida democràtica i la llibertat d'expressió i que no es poden efectuar talls (per part dels poders públics, en cas de descàrregues massives, per exemple). Posteriorment, l'article 108 de la Loi numérique de 2016 modifica el codi d'acció social i de les famílies per a introduir-hi l'obligació dels operadors d'Internet a mantenir-lo, malgrat hi hagi impagaments.

Iniciatives estatals II

Pel que fa a **Finlàndia**, l'entrada en vigor l'any 2010 d'una nova llei del mercat de les comunicacions la va convertir en el primer país que reconeix l'accés a Internet a través de la banda ampla com un dret fonamental de tots els ciutadans i ciutadanes. Així, s'estableix el dret a tenir una connexió "ràpida", d'un megabyte per segon.

Com s'estableix? S'afegeix un apartat a la secció 60 c de la llei del mercat de comunicacions el juliol de 2009. La mesura va entrar en vigor el juliol de 2010.

En el cas de **Grècia**, una modificació constitucional l'any 2001 va introduir els serveis d'Internet com a forma de participació en la societat de la informació.

Com s'estableix? Es tracta d'una modificació de l'article 5A de la Constitució, el relatiu al dret a la informació

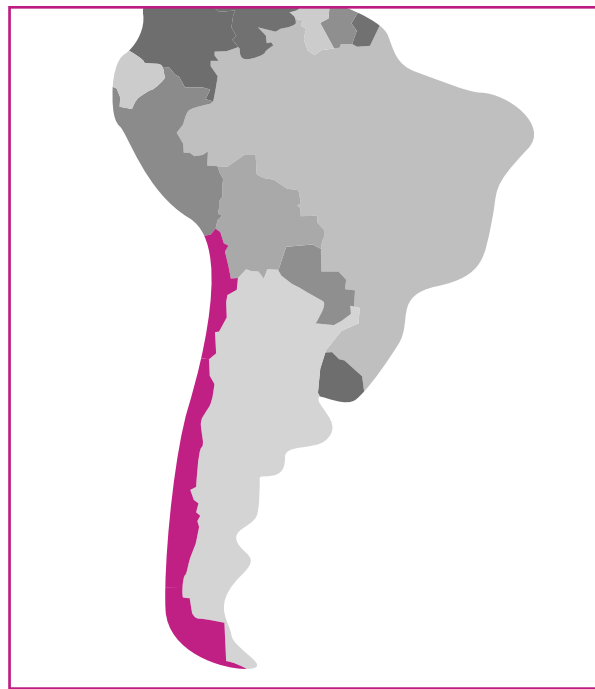

Iniciatives estatals III

El 2015 el Parlament **italià** va redactar una declaració de drets a Internet per a promoure-la en fòrums internacionals, com el Fòrum sobre la Governança d'Internet.

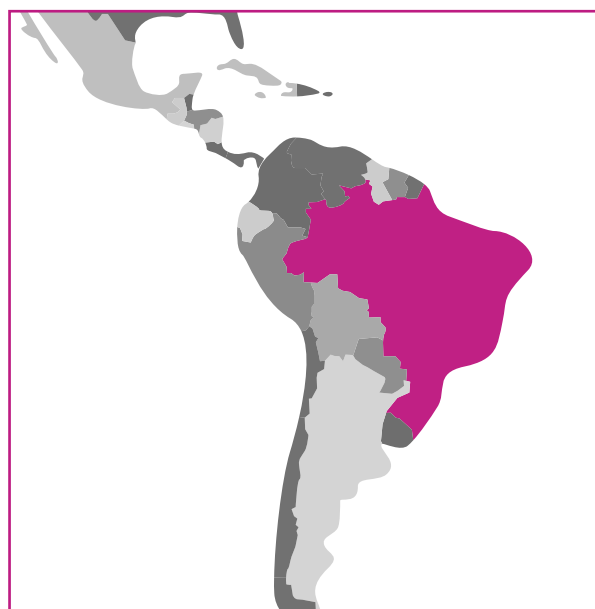
Com s'estableix? La declaració emana del Parlament i, durant el període de consulta de cinc mesos, va rebre 14.000 visites i 590 comentaris.

A **Xile** trobem la Llei 20.453, de 2010, que consagra el principi de neutralitat de la xarxa per als consumidors i usuaris d'Internet. Aquesta llei, però, s'ha considerat com a mal exemple de regulació de la neutralitat de la xarxa per part d'alguns experts en drets digitals.

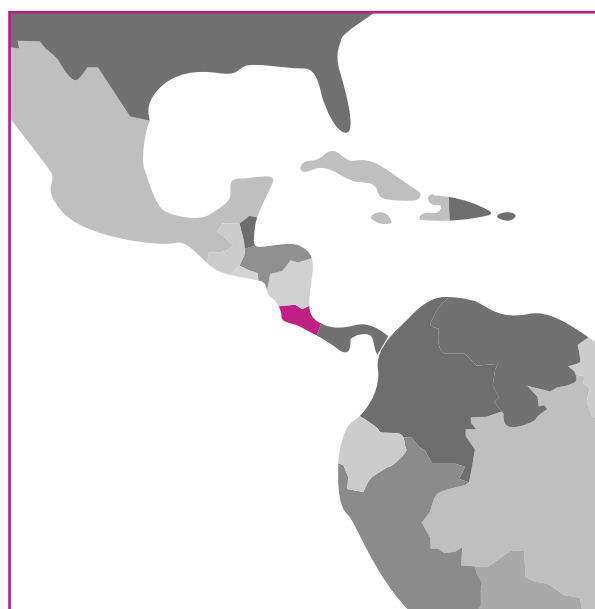
Com s'estableix? Es tracta d'una llei promulgada pel Parlament xilè l'any 2010.

Iniciatives estatals IV

Pel que fa a **Brasil**, aquest país és el primer a aprovar una llei garantint l'accés igualitari a Internet a tota la seva ciutadania, a través de la llei 12.965, coneguda com a Marc Civil d'Internet, de 2014.

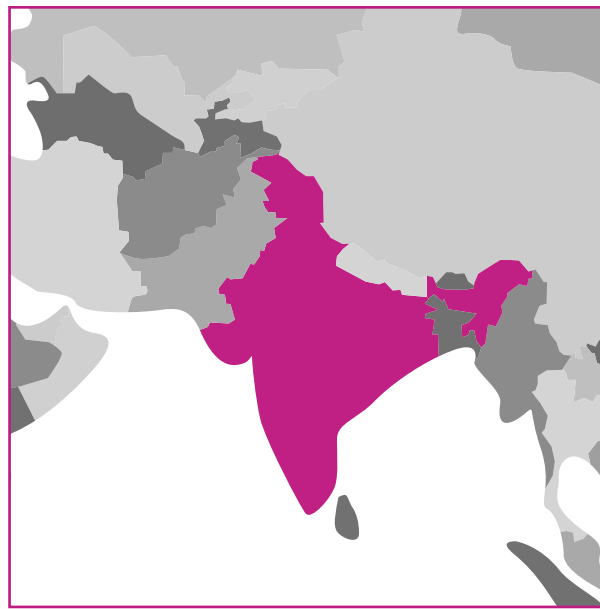
Com s'estableix? El Marc Civil d'Internet va ser una iniciativa de la societat civil, i va tenir una participació social clau durant la seva elaboració de forma col·laborativa. Es va aprovar el 2014 sota el nom de llei 12.965.

A **Costa Rica** l'any 2010, la Cort Suprema de Justícia va reconèixer el dret a Internet com a dret fonamental vinculant-lo al dret de participació a la vida democràtica i la llibertat d'expressió.

Com s'estableix? Es tracta d'una sentència de la sala constitucional de Costa Rica de l'any 2010, la número 12790- 2010, en referència a l'obertura del mercat de telecomunicacions.

Iniciatives estatals V

Finalment, a principis de 2020 la Cort Suprema d'**Índia** va declarar que l'accés a Internet és un dret fonamental regulat a la constitució, dins el marc del dret a la llibertat d'expressió, a la privacitat i el dret a l'educació.

Com s'estableix? Arran dels casos Fahima Shrin v. State of Kerala i Anuradha Bhasin vs. Union of India and Ors, les corts de la Índia han tingut ocasió d'establir la vinculació del dret a Internet amb altres drets. Específicament, la sentència d'un dels casos afirma que el govern no pot privar els ciutadans i ciutadanes d'un dret fonamental excepte si no és en un supòsit recollit a la Constitució.

Reconeixement del dret

■ INTERNET NO ES CONSIDERA UN DRET

Internet no és més que un mitjà electrònic i un espai de relació. I, partint d'aquesta premissa, els drets serveixen per garantir el respecte a la Xarxa i per assegurar l'accés a aquesta com a eina que, a la vegada, permet accedir i garantir drets.

■ INTERNET COM A DRET FONAMENTAL INSTRUMENTAL

No es reconeix el caràcter substantiu d'Internet com a Dret, ja que si bé li atorguen la categoria de Dret fonamental, **no consideren que pugui tractar-se d'un dret autònom**, perquè no pot existir sense la resta de Drets que ha d'ajudar a desenvolupar i garantir.

■ INTERNET COM A DRET FONAMENTAL SUBSTANTIU

Internet és un dret fonamental perquè **és necessari per fer moltes coses a la nostra societat actual que no es poden fer sense la xarxa**, i també per poder expandir allò que és possible.

Recomanacions d'actuació per a la Taula del Tercer Sector I

- ▶ Ser un actor clau en la **incidència política** per l'aprovació de **normativa i polítiques públiques**.
- ▶ Ser aglutinadora i interlocutora per a **propostes legislatives** en l'àmbit autonòmic així com de regulacions en l'àmbit municipal, comarcal, provincial i metropolità.
- ▶ Ser **observatori, agent informador i formador** de les federacions i entitats pel que fa a propostes i canvis legislatius que facin avançar, entorpeixin o facin retrocedir els drets i llibertats vinculats a l'ús d'Internet.
- ▶ Ser un **actor pont** entre el "**sector social**" i les organitzacions i col·lectius que treballen per les **llibertats a la xarxa**, així com per al desplegament de xarxes de base comunitària.
- ▶ Ser promotora de les opcions d'**apoderament digital**, les tecnologies lliures i tecnològiques, el **coneixement dels drets i llibertats** en l'ús d'Internet, així com la defensa en cas de vulneració i exclusió.

Recomanacions d'actuació per a la Taula del Tercer Sector II

- ▶ Ser impulsora i divulgadora de **materials formatius i informatius**, així com recopiladora de **bones pràctiques** entre les entitats socials i administracions públiques catalanes.
- ▶ Ser instrument per **mancomunar** entre les federacions i entitats: els assessoraments, l'assistència jurídica, així com les eines o formació relacionades amb els drets i llibertats i l'ús d'Internet.
- ▶ Esdevenir un agent d'incidència davant de teleoperadores i empreses tecnològiques **per tal que les tarifes d'Internet siguin més reduïdes especialment per a llars vulnerables**, i per garantir la disponibilitat de dispositius com ordinadors i tauletes per a poder exercir els drets vinculats al Dret a Internet.
- ▶ A més, la Taula pot jugar un paper de facilitació de la coordinació de les entitats socials que participen en iniciatives de **desplegament i ús de xarxa comunitària**.

Recomanacions d'actuació I

■ ACCIONS PER A ENFORTIR EL MARC LEGAL: PROPOSTES DE DESENVOLUPAMENT NORMATIU I VIES JUDICIALS EN CAS D'INCUMPLIMENT

A escala Internacional

- ▶ Els Comitès de Nacions Unides de diverses convencions permeten la interposició de **queixes individuals** si els drets que aquestes recullen s'han vulnerat.
- ▶ Una altra opció pel que fa als treballs dels Comitès seria presentar informes com a societat civil, dins el marc de **l'examen de l'Estat espanyol** en cada un d'aquests òrgans, en el període que s'obre per a submissió d'informació i informes per part d'entitats i organitzacions (EPU, examen periòdic universal).
- ▶ Treball amb **Relatories Especials de Nacions Unides**.
- ▶ El **Tribunal Europeu de Drets Humans** permet interposar demandes a títol individual, i també a ONG en representació d'aquestes, si es consideren víctimes d'un dret reconegut

Recomanacions d'actuació II

■ ACCIONS PER A ENFORTIR EL MARC LEGAL: PROPOSTES DE DESENVOLUPAMENT NORMATIU I VIES JUDICIALS EN CAS D'INCUMPLIMENT

Accions relacionades amb el desenvolupament normatiu.

- ▶ A nivell estatal, **la Llei Orgànica 3/2018** preveu una sèrie de drets digitals. Respecte del contingut d'aquesta llei, des del sector social es pot fer incidència, **promovent el desenvolupament normatiu**.
- ▶ Pel que fa a Espanya, **l'avantprojecte de llei general de telecomunicacions** contempla a l'article 37 el servei universal, entès com un conjunt de serveis que s'han de garantir per a tots els consumidors amb independència de la seva localització geogràfica, amb una qualitat determinada i a un preu assequible. Proposem seguir el desenvolupament d'aquest avantprojecte de llei.

Recomanacions d'actuació III

■ ACCIONS PER A ENFORTIR EL MARC LEGAL: PROPOSTES DE DESENVOLUPAMENT NORMATIU I VIES JUDICIALS EN CAS D'INCUMPLIMENT

Accions relacionades amb el desenvolupament normatiu.

- ▶ **L'Estatut de Catalunya** estableix competència executiva en matèria de comunicacions electròniques, que inclou promoure l'existència d'un conjunt mínim de **serveis d'accés universal** (articles 52 i 104.7). En relació amb aquesta competència, el sector social podria fer incidència tant pel que fa al desenvolupament normatiu com pel que fa a l'acció judicial per incompliment, depenent del tipus d'acció que vulgui realitzar. Seria positiu incorporar, pel que fa al desenvolupament normatiu, la Carta Catalana de Drets Digitals, ja que al punt 4, apartat 1, que detalla com ha de ser l'**accés universal a Internet**.

Recomanacions d'actuació IV

■ ACCIONS PER A ENFORTIR EL MARC LEGAL: PROPOSTES DE DESENVOLUPAMENT NORMATIU I VIES JUDICIALS EN CAS D'INCUMPLIMENT

Accions relacionades amb el desenvolupament normatiu.

- ▶ Pel que fa a les modificacions normatives a nivell català, l'objectiu principal seria garantir el dret d'accés a Internet. En aquest sentit, **pot resultar inspiradora la regulació francesa que equipara els talls d'aquest servei amb els d'altres subministraments bàsics**, com ara l'aigua, la llum o el gas i els prohibeix en cas d'impagament.
- ▶ L'Estatut de Catalunya estableix competència compartida en relació al **dret a l'educació**, l'accés a la mateixa (articles 21 i 131). En aquest sentit, es podria fer incidència en l'àmbit parlamentari per a assegurar que s'inclou l'accés a Internet dins el dret a l'educació, i/o plantejant l'opció d'utilitzar la via judicial per incompliment.

Recomanacions d'actuació V

■ ACCIONS PER A ENFORTIR EL MARC LEGAL: PROPOSTES DE DESENVOLUPAMENT NORMATIU I VIES JUDICIALS EN CAS D'INCUMPLIMENT

Accions judicials per incompliment

- ▶ **Tribunal Constitucional a través d'un recurs d'empara**
- ▶ **Queixes al Síndic de Greuges** al·legant la vulneració o bé del dret a Internet, o bé del dret a l'educació, al treball, o el que considerin pertinent en relació amb el cas que tractin.

Recomanacions d'actuació VI

■ ACCIONS RELACIONADES AMB POLÍTIQUES PÚBLIQUES

- ▶ A escala europea, la UE lidera la societat del Gigabit, com s'exposa a l'estudi, en el qual, a part de diferents regulacions, també trobem polítiques públiques d'interès per al tercer sector, com **wifi4EU**.
- ▶ La formació en temes de **capacitació digital** és crucial. En aquest sentit, es proposa que es facin cursos de capacitació per a diferents col·lectius als centres de l'administració pública com: escoles, centres cívics i biblioteques.
- ▶ Passar d'un model d'infraestructura privativa a un **model procomú**.
- ▶ Promoure la **xarxa de comuns** prenent com a model la xarxa GRETA **d'Ascó**.
- ▶ Pel que fa al desenvolupament de la **Carta Espanyola de Drets Digitals**, recomanem que les entitats socials segueixin de prop el seu desenvolupament.

Recomanacions d'actuació VII

■ ACCIONS RECOMANADES AMB L'ACTIVITAT PRÒPIA DEL TERCER SECTOR

- ▶ **Capacitació apoderadora.**
- ▶ **Llengua.**
- ▶ **Sostenibilitat ambiental.**

Recomanacions d'actuació VIII

■ RECOMANACIONS CAP A LES ADMINISTRACIONS 1

1. **El govern estatal o els grups parlamentaris de les Corts haurien de reformar la Constitució**
2. **El govern estatal o els grups parlamentaris de les Corts haurien de fer el desplegament normatiu de la Llei Orgànica 3/2018 de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals**, en concret dels seus articles 80 sobre neutralitat de la xarxa, 81 respecte, justament, el dret d'accés universal a Internet, i 82, el dret a l'educació digital.
3. **A l'avantprojecte de llei general de telecomunicacions**, s'incorporarà a l'article 37 el servei universal a Internet. En aquest punt, recomanem incorporar també els estàndards internacionals de Drets Humans.
4. Pel que fa al **desenvolupament de la Carta Espanyola de Drets Digitals per part del govern estatal** hauria de recollir drets digitals des del punt de vista dels estàndards internacionals de drets humans i les necessitats socials detectades.
5. **El Parlament de Catalunya podria desenvolupar els articles 52 i 104.7 de l'Estatut de Catalunya** sobre els serveis d'accés universal. Carta Catalana de Drets Digitals, ja que al punt 4, apartat 1, que detalla com ha de ser l'accés universal a Internet (per exemple, el principi de neutralitat de la xarxa, o que tothom ha de poder crear i fer servir infraestructures de xarxa i serveis propis).

Recomanacions d'actuació IX

■ RECOMANACIONS CAP A LES ADMINISTRACIONS 2

6. Malgrat no tenir força vinculant, **la Carta Catalana Drets Digitals hauria de servir d'inspiració per a tota acció dels poders públics** en aquest àmbit.
7. **Es proposa que s'engegui, des de la Generalitat de Catalunya, una campanya de capacitació digital.**
8. A nivell local, **wifi4EU pot ser una bona eina per a obtenir** accés gratuït a la connexió wifi en llocs públics, com parcs, biblioteques, museus o centres mèdics.
9. En el cas de **Barcelona es podria participar en una proposta perquè la infraestructura pública de fibra sigui utilitzada de forma compartida per les operadores** i, alhora, pugui ser utilitzada per la xarxa procomuna i per les iniciatives socials i comunitàries.

Contingut i reconeixement del dret

En aquest sentit, el dret d'accés a Internet podria incorporar-se al Títol I Capítol 2n de la Secció 1a, tal i com proposa l'advocada Tamara Álvarez, de la següent manera:

"Dret d'accés a Internet"

- ▶ Tota persona té dret a accedir a Internet, i a les tecnologies que el possibiliten, amb independència de la seva situació personal, social, econòmica o geogràfica.
- ▶ Els poders públics garantiran un accés neutral, públic, universal, assequible i de qualitat basat en els principis d'accessibilitat, pluralisme, no discriminació, transparència i seguretat.
- ▶ Els poders públics es comprometran a eliminar els obstacles que dificultin el dret d'accés a Internet, a combatre la bretxa digital a través de la capacitació i l'educació digital.

Conclusions

- ▶ El reconeixement d'un dret fonamental no és una tasca fàcil. **Només un treball d'incidència política constant i rigorós i, sobretot, en coordinació amb els actors implicats amb l'objectiu de garantir Internet a totes les persones, tant a nivell local, com català, estatal i internacional.**
- ▶ El repte de **la bretxa digital s'ha d'enfocar des d'una perspectiva col·laborativa** entre els diferents actors implicats (sector públic, empresarial i tercer sector).
- ▶ **Les conseqüències d'aquesta bretxa digital, que no podem oblidar que és també una bretxa social**, no s'han de menystenir perquè aquest dret és la porta d'accés a molts altres drets essencials perquè les persones tinguin una vida digna i autònoma.
- ▶ **El dret d'accés a Internet ha de contemplar les diferents dimensions de la bretxa digital (accés, ús i qualitat d'ús).**

m4Social *day*

Gràcies

hola@m4social.org

[@m4_social](https://twitter.com/m4_social)

m4S social *day*

gràcies per la vostra assistència

AMB EL SUPORT DE:

